

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

BAKONYBÉLI KÁLVÁRIA

települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Felföldi Andrea(név)

Felföldi Andrea (aláírás)

Bakonybél 2024.02.12.

(P. H.)

BAKONYBÉLI TELEPÜLÉSI
ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG
8427 Bakonybél, Pápai utca 7.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Bakonybéli Értéktár Bizottság

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Felföldi Andrea

Levelezési cím: 8427 Bakonybél, Zrínyi u. 5.

Telefonszám: +36 20 593 2629

E-mail cím: felfoldi55@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Bakonybél Szent-kúti Kálvária és stációsor**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Veszprém Vármegye, Bakonybél, Borostyán-kút, N 47° 15,091' E 17° 43,745'

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési** tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A helyi hagyomány, a történeti források, valamint a térképészet több néven is említik a külön álló sziklaképződményt és az alatta található három forrást. A térképen Borostyán-kőnek és Borostyán-kútnak jelölik. Egy 1230-ban kelt pápai oklevél *Szent Gellért sziklájaként* nevezi. Iratokban a *Három-forrás* névvel is találkozunk.

A helyi hagyomány a forrásokat el is nevezte: Gellért, Günter, Móric, a szikla alatti köveket pedig *Szent Günter könnyeinek*. A falubeliek a sziklán álló kálváriát, a kápolnát, a forrásokat,

a dísztavat Szent-kútnak hívják. Valamennyi elnevezés a hely kiemelt történelmi és vallási szerepére utal.

Vélhető, hogy az 1015-ben itt járt Szent Günter a sziklán vagy közvetlen közelében hozta létre az első bencés rendi monostort, Szent Maurícius (Móric) oltalmába ajánlva. Tény, hogy 1023-1030 között Szent Gellért a béli monostorba, illetve a közelében kialakított remetelakba vonult vissza a királyi udvarból. Az 1230-as oklevél tanúsága szerint a szikla tetején állt egy Szűz Mária tiszteletére emelt kápolna. Ennek igazolására vagy cáfolatára először 2016-ban, majd 2022-ben kezdődött feltárás. Az első kutatás igazolta, hogy a 13-14. században valóban állt egy faragott kövekből épült, freskódíszes épület, amelynek töredékei egy üreg betöltéséből kerültek elő. A 2022-es ásatás az üreg feltárására irányult, amelynek során kibontakozott egy szabályosan kialakított, négyzetes alaprajzú tér, amelynek alapja a jelenlegi felszín alatt 5 m-re található, s összeköttetésben volt a kápolnával. Az, hogy ez a hely Szent Gellért remetiségének helyszíne volt, nem igazolható, de néphagyomány összekötötte a személyével.)

A terület *szent helyként* fennmaradt tisztelete valós történelmi alapokon nyugszik.

A szikla alatt fakadó három forrás mellett 1824-ben kis kápolnát emeltek, ezt 1889-ben nagyobbították. 1855 körül a sziklaplatón felállították a megfeszített Krisztust, Szűz Máriát és János apostolt ábrázoló három szoborból álló kálváriát, amit a bevéselt felirat tanúsága szerint 1884-ben megújítottak. A szobrokat 2008-ban vandál fiatalok súlyosan megrongálták, ezt követően a monostor restauráltatta.

A stációsor 14 állomása szintén a 19. század közepén készült el. A téglaeépítésű képszekekbe helyezett vasöntvényeket, 1996-ban színesre festették, majd a 2012-es restaurálásakor korrózióvédelemben részesítették és visszakapta eredeti fekete grafit színhatását.

Elődeink a Borostyán kőszikla kápolnára néző oldalában, a mesterségesen kialakított barlangba 1938-ban, az Eucharisztikus Kongresszus évében a Lourdes-i Mária szobrot helyezték el tiszteletre.

A Szent-kút környékét 1996-ban a falu lakosainak összefogásával rendezték, ekkor alakították ki a dísztavat, és állították partjára Orpa Szabó István Szent Gellért szobrát. 2012-ben szintén közadakozásból restaurálták a kápolnát, majd 2019-ben az önkormányzat parkosította, térköveztette a környéket, újra falaztatta a három forrást befoglaló vízgyűjtő medencét, amely napjainkban keresztelések helyszíne is. A vízgyűjtő medence oldalfalában helyezték el a Csikai Márta szobrász által készített domborművet, amely a Szent Gellért legendájából jól ismert jelenetet ábrázolja: Szent Gellért, a szarvasborjú és a farkas története látható a képen.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A terület település- és vallástörténelmi, régészeti, valamint vallásturisztikai jelentősége indokolja kiemelt értéként való kezelését. 2023. óta a Via Calvaria észak-dunántúli túraútvonal része.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

<https://abtk.hu/hirek/2712-befejezodtek-a-regeszeti-feltarasi-munkak-bakonybel-szentkut-lelohelyen>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<https://www.bakonybel.hu/>;

<https://www.viacalvaria.hu/>

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat